

компетенції; уникнення дублювання їхніх функцій;

– розроблення та реалізація програм соціального захисту та протидії правопорушенням (загальнодержавних, регіональних, галузевих, міжгалузевих), які включали б відповідні соціально-економічні, політичні, правові, організаційно-управлінські, ідеологічні, виховні, правоохоронні та інші заходи;

– удосконалення законодавства про адміністративну та кримінальну відповідальність, а також відповідних положень кримінального процесуального та кримінально-виконавчого законодавства;

– використання позитивного досвіду запобігання злочинності інших держав і міжнародної спільноти в цілому; розширення співробітництва із зарубіжними державами та міжнародними організаціями у тій чи іншій сфері [4, с. 169-170].

1. Назад у 90-ті. В Україні різко зріс рівень злочинності [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ua.korrespondent.net/ukraine/3633481-nazad-u-90-ti-v-ukraini-rizko-zris-riven-zlochynnosti>.

2. Великий енциклопедичний юридичний словник / за ред. акад. НАН України Ю.С. Шемшученка. – 2-ге вид., переробл. і доповн. – К. : Юридична думка, 2012. – 1020 с.

3. Голина В.В. Запобігання злочинності (теорія і практика) : навч. посіб. – Х. : Нац. юрид. акад. України, 2011. – 120 с.

4. Чабаненко С.М. Спеціально-кримінологічні заходи запобігання незаконному використанню коштів позабюджетних цільових фондів / С.М. Чабаненко // Науковий часопис Національної академії прокуратури України. – 2015. – № 4. – С. 166-174 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.chasopysnapu.gp.gov.ua/chasopys/ua/pdf/8-2015/chabanenko.pdf>.

5. Законодавство з офіційного сайту Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/z0034-17>.

Орел Юрій Вікторович

завідувач кафедри
кримінально-правових дисциплін
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент

ДО ПИТАННЯ ПРО ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ «МІСЦЯ ПОЗБАВЛЕННЯ ВОЛІ»

З метою реалізації кримінальної політики кожна держава утворює спеціальні органи і установи, на які покладається обов'язок з виконання кримінальних покарань стосовно осіб, визнаних винними у вчиненні злочину. Найчастіше для позначення деяких установ виконання покарань використовується як синонім термін «місця позбавлення волі».

Термін «місця позбавлення волі» здебільшого зустрічається у нормативно-правових актах, що регламентують порядок і умови відбування покарання

засудженими, а також регулюють питання, пов'язані з встановленням за деякими категоріями засуджених адміністративного нагляду. Але при цьому у законодавстві не розкривається його зміст.

Традиційно у науці кримінального та кримінально-виконавчого права під місцями позбавлення волі розуміються ті кримінально-виконавчі установи, які здійснюють виконання покарання у виді позбавлення волі. При цьому невизначеним залишається віднесення до місць позбавлення волі тих установ, які виконують покарання, пов'язані з фізичною ізоляцією особи від суспільства, а саме: тримання у дисциплінарному батальйоні військовослужбовців, обмеження волі та арешту, тим більше, що два останніх покарання вперше з'явилися у кримінальному вітчизняному законодавстві лише у КК України 2001 року [1].

З точки зору назви самого поняття – «місця позбавлення волі», вживаної у ньому термінології та буквального її тлумачення, можна дійти висновку, що під ними слід розуміти лише ті кримінально-виконавчі установи, які виконують покарання у виді позбавлення волі та довічного позбавлення волі. Підтвердженням цьому є положення Закону України «Про адміністративний нагляд за особами, звільненими з місць позбавлення волі», де серед іншого зазначено, що адміністративний нагляд встановлюється щодо повнолітніх осіб, засуджених до позбавлення волі [2]. На сьогодні, згідно зі ст. 18 КВК України, виконання покарань у виді позбавлення волі на певний строк та довічного позбавлення волі здійснюють виправні колонії [3].

Не менш цікавою у цьому плані є ст. 393 КК України, яка передбачає кримінальну відповідальність, зокрема, за втечу з місця позбавлення волі. При цьому серед осіб, які можуть вчинити цей злочин, названі особи, які, окрім позбавлення волі, відбувають покарання у виді арешту. Оскільки згідно зі ст. 15 КВК України, покарання у виді арешту виконують арештні доми, можна зробити висновок, що законодавець також відносить їх до місць позбавлення волі.

Що стосується виправних центрів та дисциплінарних батальйонів слід зазначити, що оскільки законодавець взагалі не згадує їх серед місць позбавлення волі, можна зробити висновок, що зазначені установи до них не належать. Вони взагалі не віднесені до установ виконання покарань, а являють собою спеціалізовану військову частину, в якій серед основних засобів виховання і ресоціалізації засуджених військовослужбовців назване військово-навчання [4].

З іншого боку, розкрити зміст поняття «місця позбавлення волі» можна спробувати через інше поняття – «види покарань, пов'язані з позбавленням волі». Але при цьому ми також можемо зустрітися з проблемою тлумачення термінів, що у ньому вживаються.

Якщо порівняти його з протилежним поняттям «види покарань, не пов'язані з позбавленням волі», то виходячи з буквального його тлумачення, під останнім можна розуміти усі ті види покарань, які є більш м'якими, ніж позбавлення волі, зокрема арешт, тримання в дисциплінарному батальйоні

військовослужбовців, обмеження волі тощо. Отже, знову ми наштовхуємося на проблему віднесення тих чи інших установ виконання покарання до місць позбавлення волі.

Вирішити це питання вважаємо за можливе через надання нового узагальнюючого поняття тим кримінально-виконавчим установам, що виконують покарання, які тим або іншим чином пов'язані з обмеженням або позбавленням особистої волі засуджених – «місця відбування покарань, пов'язані з ізоляцією від суспільства». Тоді до них без будь-якого перебільшення можна буде віднести ті, в яких засуджені відбувають як довічне позбавлення волі і позбавлення волі на певний строк, так і арешт, обмеження волі та тримання в дисциплінарному батальйоні військовослужбовців, а саме: виправні та виховні колонії, виправні центри, арештні дома та дисциплінарні батальйони.

1. Кримінальний кодекс України // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 25–26. – Ст. 131.

2. Про адміністративний нагляд за особами, звільненими з місць позбавлення волі : Закон України від 01.12.1994 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1994. – № 52. – Ст. 455.

3. Кримінально-виконавчий кодекс України // Відомості Верховної Ради України. – 2004. – № 3–4. – Ст. 21.

4. Інструкція про порядок відбування покарання засуджених військовослужбовців у виді тримання в дисциплінарному батальйоні : затв. наказом Міністерства оборони України № 215 від 18.05.2015 р. // Офіційний вісник України. – 2015. – № 53. – Ст. 1726.

Орлова Олена Олександрівна

доцент кафедри теорії та історії держави і права,
кандидат юридичних наук, доцент

Біденчук Тетяна Миколаївна

курсант факультету підготовки фахівців
для підрозділів кримінальної поліції

*(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)*

РОЛЬ ЗАСОБІВ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ В БОРОТБІ ЗІ ЗЛОЧИННІСТЮ

Беззаперечним є той факт, що науково-технічний прогрес (соціальні мережі, гаджети тощо) вплинув на життя багатьох людей, так чи інакше змінивши його. Вплив цей можна розглянути як локально (в межах окремої сім'ї), так і глобально, проаналізувавши певні аспекти державних та світових подій. Наочним є прогрес засобів масової інформації, які пройшли шлях від газет до медійної сфери.

За допомогою засобів масової інформації можна впливати на громадську